

HET 5de PENNINGCOHIER VAN DE HEERLIJKHEID

''HET VRIJE VAN SINT-OMAARS''

(ALVERINGEM) UIT 1578

Penningcohierien zijn belastingsdocumenten uit de Spaanse tijd, die genealogisch waardevol zijn omdat zij voor de dorpen waarvan er cohierien bewaard zijn, de onroerende goederen vermelden waarop de belasting gegeven werd. Zij bieden ons een kijk op de inwoners en hun onroerend vermogen als eigenaar of als pachter. Hoewel er reeds onder Keizer Karel, 100ste penningcohierien bestaan (d.w.z. van een belasting van 1 %), zijn het toch vooral deze die ingevoerd (of eerderheringevoerd) werden door de landvoogd Alva, die het meest bekend zijn. Vooral van de 100ste penning van 1569 zijn er vele bewaard. Iets minder bekend zijn deze van de 5de penning (20 %) — toen als exorbitant hoog aangevoeld, nu zijn we wel meer gewoon —, opgelegd door de Staten van Vlaanderen in 1578.

In dit artikel wordt als voorbeeld het 5de penningcohier besproken voor de heerlijkheid ''het Vrije van Sint-Omaars'', waarbij we ruim aandacht besteden aan de historische context en daarbij dankbaar gebruik maken van de omvangrijke, maar vooral met veel inzicht samengestelde historische kroniek(en) van de Veurnambachtse schepen-keurheer Pauwel Hendrickx (1633-1683).

HET VRIJE VAN SINT-OMAARS

In zijn *Annalen van Veurne, beschrijving der prochien en leenhoven of Beschrijvinghe van de parochien binnen de casselrye van Veurne*, vermeldt Pauwel Hendrickx onder Alveringem:

Een groot deel van deze pro(chi)e heeft altydts een heerelyckhede geweest toebehoorende aen 't capittel van S(in)te Omaers by ghefte van Aldalphridus en(de) is genaemt het Vrye van S(in)te Omars. Sy deden hooge, middel en nader justitie. Is een splete en(de) brancke contribuierende met de achte prochien. Maer ten jaere 1604 heeft het voorn(oemd)e capittel deze jurisdictie verkocht aen het magistraet van de stad en(de) casselrie van Veuren, alleenlyk behoudende tytel van heere en(de) jurisdictie fonsiere van hun lieden heerelyckhede mitsg(aede)rs t' inkommen van de grontrenten, relieven, huysrenten, landen en(de) thienden daer mede gaende (1).

De bezittingen van dit kapittel waren hoofdzakelijk gelegen in Alveringem (2), Lampernisse, Oostkerke en Adinkerke, naast kleinere bezittingen te Oudekapelle, Sint-Katharinakapelle, Pervijse, Zoetenaai en Lo. Het geheel werd het leenhof 't *Vrije van Sint-Omaars* genoemd. Een groot deel van de parochie Alveringem, zelf de grootste parochie in Veurne-Ambacht, behoorde tot dit leenhof (de grote tienden werden

(1) Zie de uitgave van deze *Annalen* door Heemkring Bachten de Kupe, Documenten Nr. 3 / V-1, oktober 1964.

(2) Zie ook: G. DECUYPER, De abdij- en herenhuizen te Alveringem, in: *Bachten de Kupe*, 7de jrg., nr. 6 (december 1965), pp. 145-159.

geheven in niet minder dan 42 "hoeken"). De kanunikken van het kapittel hadden dan ook te Alveringem een dubbel cirkelvormig omwald kasteel nabij de dorpskern (3). Naast bezittingen in andere delen van Vlaanderen, had dit kapittel nog zeer uitgestrekte bezittingen in zeer talrijke plaatsen in Artesië (4).

HET COHIER VAN DE 5de PENNING OP DE ONROERENDE GOEDEREN - HISTORISCHE CONTEXT

Slaan we Pauwel Hendrickx' andere, meer bekende werk, *Jaerboeken van Veurne en Veurnambacht* er op na, dan vinden we toelichtingen bij deze 5de penningsbelasting erin terug. Aan het jaar 1578 zijn overigens niet minder dan 30 bladzijden gewijd (5). Een bewogen jaar dus.

De godsdienstoorlogen woedden toen reeds een decennium. In 1576 was Don Juan van Oostenrijk (een bastaardzoon van Keizer Karel, halfbroer dus van Philips II) landvoogd van de Nederlanden geworden. De oorlogslasten wogen zwaar: een lening (*Staten-leening* (6) genoemd) in 1576 gevraagd bij de inwoners van de kasselrij Veurne, moest noodgedwongen omgezet worden in een verplichte lening, daar maar weinigen vertrouwen hadden hun geleende gelden ooit terug te zien. In maart 1577 was Vlaanderen verplicht geworden tot een oorlogslast van 200.000 guldens. Omdat de stad Veurne al vlug besepte dat zij die som nooit van hun reeds berooide burgers zouden kunnen ophalen, hadden zij het zilverwerk in bezit van de stad, te Brugge openbaar verkocht teneinde het aandeel in die lasten te kunnen opbrengen.

In mei 1578 werden de kloosters van Lo en Eversam door de geuzen geplunderd. In september waren de klokken uit de kerken van Veurne-Ambacht weggehaald om er kanonnen van te gieten en werden alle kerkschatten opgeëist. In oktober werden de bezittingen van de Duinenabdij uitverkocht, de abdij overleefde het niet. En nog in dezelfde maand werd ook te Veurne de kerk en de gebouwen van de Sint-Niklaasabdij gesloopt om met de opbrengsten en de materialen nieuwe versterkingen aan de stad aan te brengen.

De overwegend katholiekegezinde afgevaardigden van het Veurnse in de Staten van Vlaanderen, werden onder druk van het Gentse calvinistische bestuur, in november 1578 gewongen af te treden en in hun plaats werden 18 hervormingsgezinden aangesteld. Ondertussen had ook een troepenmacht van Malcontenten zich in december in Lo gevestigd, van waaruit de kasselrij geroofd en geplunderd werd. Emmanuel de Lalaing, baron van Montigny, overste van de Malcontenten, sommeerde de magistraten

van Veurne tot een brandschatting, zoniet zou de stad vernield worden. Maar de stad beschikte nog over drie compagnies soldaten en een honderdtal keurlingen en gingen niet in op de eis. Na vier weken dropen de Malcontenten af, maar enkel omdat aldaar toch niets meer te plunderen viel . . .

Maar dat betekende geenszins dat van enige verzachting in de eisen tot het opbrengen van zware financiële lasten sprake kon zijn. Integendeel, een tot dan toe ongezien hoge belasting, de 5de penning, werd ingesteld.

Alsoo d'oorloge dagelick vermeerderde, hebben de generale staten om de menichvuldige oncosten daer af te betalen, door alle middelen trachten geldt te bekommen, sy hebben dus op het gemeente niet alleenlick den thienden ende twyn-tichsten penninck gestelt (gelijck den hertogh van Alba, daer uut den opstandt jegens hem quam), maar sy eyschten dat het gemeente den vijftden penninck des opbrengst van alle goederen soude betalen. De inwooneren vande Stadt ende Casselrie van Veurne, hebben die ongehoorde impositieën dit ende de naevolgende jaren moeten betalen.

En alsof dit nog niet erg genoeg was, verscheen, toen hij lucht kreeg van deze nieuwe geldinzameling, een aagier ten tonele: Jr. Henri Sombiers, heer van Bodeghem, die met een regiment Walen en andere Malcontenten te Poperinge legerde, had het — voor hem wellicht lumineuze — idee opgevat om het resultaat van die door de Staten van Vlaanderen opgedragen geldinzameling, meteen te draineren naar zijn eigen geldbeugel. Op 9 januari 1579 stuurde hij een bevel aan de magistraat van Veurnambacht *ten eynde dat ze souden last geven aen de collecteurs vanden vijftden penninck, midtsgaeders aan de zettters ende ontfanghers der ommestellingen, om binnen derden dage in sijne handen te gaen betaelen, 't gone sy van hunlieder ontfanck aen de staten ofte aen de leden van Vlaenderen schuldich waren, ende wel op peine van vier dobbel te moeten betalen ende hunner prochien gerooft ende gebrant te sien.*

Het magistraat protesteerde bij de prins van Oranje en de Vier Leden van Vlaanderen, die op hun beurt bij de overste der Malcontenten, baron de Montigny protesteerden. Mits een maandelijks brandschat van 3.452 guldens aan de kolonel Bodeghem beloofde Montigny, de kasselrij met rust te laten. Maar dat laatste was eens te meer een loze belofte. Slechts nadat de leden van Vlaanderen een Hugenootse legerkapitein uit Bretagne aangetrokken had (François de la Noue) konden de Malcontenten manua militari verdreven worden.

Maar dit was maar een episode in de burgeroorlog. Malcontenten en Staatse troepen bleven de volgende jaren nog voor zeer veel oorlogsellende zorgen.

Hendrickx' beschrijving van de toestand vier jaar later, van de kasselrij in 1583 is duidelijk genoeg: *De soldaten liepen in groote benden de Casselrie van Veurne af, ende rantsoneerden alle de lantslieden die sy conden krijgen. Het is noyt gheoort geweest op welcke tyrannelicke wijze het arm lantsvolck behandelt wiert: moorderieën ende vrouwen-vercrachtingen waren dan gemeen: de Turcken noch Barbaren en souden met de christenen niet erger connen leven als die krijgslieden leefden met de arme Veurnambachters. Die onmenschelicke handelswijze hadde voor gevolgh, datter hem niemant meer op de gansche Casselrie en durfde betrouwen; maer alsdan verliet al het volck datter gebleven was, hunlieder woonsten, ende gingen naer andere landen*

(3) F. BECUWE, Het buitengoed van het kapittel van Sint-Omaars te Alveringem, in *Biekorf*, 1987, pp. 273-280.

(4) Over het Vrije van Sint-Omaars, zie ook ons artikel: P. DONCHE, Archief voor de Westhoek in Sint-Omer (De heerlijkheid van het Vrije van Sint-Omaars) in: *Westhoek, Tijdschrift voor geschiedenis & familie-kunde in de Vlaamse & Franse Westhoek*, jrg. 14, 1998, nr. 4, pp. 165-174.

(5) P. HEINDERYCKX, *Jaerboeken van Veurne en Veurnambacht*, uitgegeven door Edmond Ronse, 4 delen, Veurne, 1853 e.v., deel 3, pp. 115-145.

(6) Zie over deze lening: P. DONCHE, Een staatslening uit 1576 als genealogische bron, in: *Vlaamse Stam*, jrg. 23, nr. 11-12 (november-december 1987), pp. 555-558 en P. DONCHE, *Genealogieën uit het renteboek 1681 der Staeten-leening 1576-1577* (Berchem, 1991, 183 pp.).

ofte in besloten steden sich vestigen, alwaer ze van ongenoecht, hertsweer ende der peste grootendeels stierven. Noyt en is het gehoort dat de schoonste ende vruchtbaerste Casselrie van Vlaenderen soo onbevolckt is geweest! Voor het jaar 1584 somt hij niet minder dan 17 dorpen op waer datter noch niet eenen mensch en woonde . . .

Bar slechte tijden dus. Maar ook na de reconquista van Farnese, bleef Oostende, dat in Staatse handen gebleven was, de inwoners van de kasselrij terroriseren door geregelde raids. Hieraan kwam pas een eind met de drie jaar durende belegering (1601-1604) en uiteindelijke val van de stad. Met het Twaalfjarig Bestand (9 april 1609) braken betere tijden aan.

DE OPMAAK VAN HET COHIER

In de aanhef van het cohier leest men dat voor de inning van deze belasting door de Staten van Vlaanderen de toelating verleend werd door *zijne Majesteit*, d.w.z. Philips II van Spanje. De aanleiding voor deze belasting leest men in de aanhef van het gelijktijdige cohier van bv. de *Splete van Stuvekinskerke* (onder de heerlijkheid het Vrije van Rijsel): *omme daer mede te betaelen ende onderhouden de souldaden ende crischlieden upghenomen totter oorloghe totter deffentie van dese landen*. Het gaat dus om een oorlogsbelasting. Ook leest men daar iets meer over de manier waarop de belasting werd berekend: *vande gronden ende huusen bij de pachters bezeten naer de estimatie vande laetste huere ende bij de grondenaers ghebruct tzelve jaer naer de huere ende estimatie vande omliggende landen*.

De aanhef van dit cohier luidt:

Dit naevolghende es het quoyer van alle de billietten bij de erfachtige ontbloeters en(de) pachters overghebracht onder huerlieder hantteecken van(de) onroeren(de) goedynghen staende en(de) liggende op de heerl(ichhede) en(de) vrijen van(de) c(a)p(it)le van S(in)t Omaers binnen der p(ro)chie van Alveryn(germ) metten appendenten om(m)e danof te taxeeeren, innen en(de) collecteeeren den rechten v^{en} penn(inck), de vyer leden slandts van Vlaen(deren) gheaccordeert en(de) bij de lett(ren) van octroije van zijnder Ma(jesteit) gheconsenteert up de incommende goedynghen van(de) jaere en(de) Bamesse xv^e achte en tseventich. De selv(en) billietten bij Jan de Knuts en(de) Jan Jooris taxateurs der voors heerl(ichhede) ontfaen upden xx^{en} en(de) andere daghen aprilis 1589.

De datering stelt enige problemen. Het is duidelijk dat verwezen wordt naar het octrooi daarvoor verkregen in 1578, terwijl het samenstellen van het document van april 1589 dateert, zoals in de laatste zin vermeld. Maar wat met de gegevens die in het document verwerkt zijn? Dateren deze uit een enquête van 1578 en zijn zij zolang onaangeroerd gebleven, tot er, nadat wat rustiger tijden aangebroken waren, men de tijd vond die te gaan gebruiken of betreft het hier toch een belasting van 1589 zelf? Enerzijds vermeldt Pauwel Hendrickx in zijn kroniek voor 1578 (zie hoger): *De inwooneren . . . hebben die ongehoorde impositieën dit ende de naevolgende jaren moeten betalen*. We kunnen ons moeilijk voorstellen dat men meerdere jaren na elkaar een 5de penning (20 %) moest betalen, wat zou betekenen dat men na 5 jaar zijn hele bezit (100 %) aan belastingen zou wegbetaald hebben. Misschien moet een afbetaling over meerdere jaren begrepen worden. Het document zou dus de toestand van 1578 weergeven.

Een bevestiging hiervan vinden we in onderstaande transcriptie onder de rubriek *Pachters van diveerssche huusyn(gen) en(de) woonsteden staende up de voors(eide) heerl(ichhede)* nl. bij de aanslag van *joncvrouw* Martina Donche, weduwe van Jacob Schynckele. Zoals aangegeven in de voetnoot bij haar vermelding in de transcriptie van het cohier (zie verder) blijkt dat zij reeds in de loop van het schepenjaar 1585-86 kinderloos overleden was en haar leenbezittingen naar haar zuster Margareta waren overgegaan. Zij wordt in het document van april 1589 niet als overleden vermeld, wellicht omdat het document opgesteld werd aan de hand van haar aangifte ("*billiet*") van 11 jaar eerder.

ENKELE NADERE BESCHOUWINGEN

De meest waardevolle onroerende bezittingen zijn behuisde hofsteden. De hoogst geschatte hofstede (belast voor 1100 schellingen) behoort toe aan de *heer van Oynyns* (Oignies) en is 27 gemeten groot. De grootste hofstede, 35 gemeten, behoort toe aan het kapittel van Sint-Omaars zelf en is belast voor 1000 schellingen. De behuisde hofstede, eigendom van Niclaeys Taeyspil, belast voor 968 schellingen heeft 22 gemeten land.

Onder de huizen spannen de drie herbergen de kroon: de herberg *De Swane*, eigendom van Roeland de Vos, is belast op 480 schellingen, de herbergen *De Gouden Leeuw*, eigendom van Jan Victoor en *Sint-Joris*, eigendom van Jan Parrent, zijn belast op resp. 300 en 264 schellingen. Guillaume Bouden daarentegen is de eigenaar van de meest waardevol geschatte privé-woonst (288 schellingen).

De herberg Sint-Joris was in 1779, gelegen *ter zuydzyde van Vorthem*, (Fortem, het gehucht van Alveringem te oosten van de dorpskern, aan de Lovaart). De andere twee vinden we in de inventaris der herbergen van de kasselrij Veurne opgemaakt door het landsbestuur in 1779 niet terug onder Alveringem. Maar we vinden wel te Pervijse een herberg *De Swaene bij de kercke, van immemoriaelen tijde*, terwijl we weten dat het Vrije van Sint-Omaars zich ook deels in Pervijse uitstrekte. Is het deze Zwaan? De namen Sint-Joris en De Swaene komen overigens in vele andere dorpen ook voor als herbergnamen en ook Den Gouden Leeuw zelfs meer dan eens. De dichtsbijzinde herberg met de naam De Gouden Leeuw vinden we te Avekapelle (7).

Niclaeys Taeyspil lijkt qua aantal de meeste eigendommen in bezit te hebben: naast de hogervernoemde grote hofstede, heeft hij nog 5 huizen in bezit. Maar ook de weduwe van Clays Godels heeft er 4 in bezit.

Hofsteden waarvan de bewoner de eigenaar is, zijn meestal bescheiden van grootte en niet veel in aantal (7), het grootste deel der hofsteden worden uitgebaat door pachters (16). Onder de huizen treffen we 25 eigenaars aan, tegenover 37 huurders.

(7) J. STEKELORUM, Herbergen in de kasselrij Veurne anno 1779, en IDEM, Herbergen in de Acht Prochiën anno 1779, in: *Westhoek-info, Mededelingen van Westhoek, kring voor geschied- en familiekundig onderzoek in de Westhoek*, jg. 8, afl. 1 (april 1992), pp. 11-23 en afl. 4 (januari 1993), pp. 117-126. De *Spleten en Branken* van de kasselrij Veurne, waartoe de heerlijkheden behoorden, werden meestal administratief samen behandeld met de 8 zuidelijkste parochies (hoewel die heerlijkheden in de Noordvierschaer gelegen waren). Het Vrije van Rijsel bv. (in Kaaskerke, Sint-Jacobskapelle en Stuvekenskerke) wordt hieronder vermeld. Maar het Vrije van Sint-Omaars ontbreekt, wellicht omdat het na de verkoop van de rechten aan de kasselrij in zijn geheel onder Alveringem behandeld werd).

DE TRANSCRIPTIE

Hieronder geven we de transcriptie van het eigenlijke cohier (8), waarbij we eerst nog enkele termen nader toelichten:

cum suis = en de zijnen
de wicke = voor het geheel
preter = (Lat. praeter) behalve, met uitzondering van
relicta = weduwe
van diere = insgelijks

EERST DE ERVACHTEGHE GRONDENAERS

- MAILL(AR)T VOOL van een hofstedeken met een ghem(et) landts ghetaxeert te viij lb. p. 't ghem(et) compt hier xxxij sch.
- JAN DE KNUITS van een behuude hofstede met vijf ghem(eten) een lijn, ligghende up de heerl(ichhede) taxe te vij lb. p. 't gem(et) compt hier viij lb. x sch. viij d.
- Den sel(ven) van thienden in sijn vruchten bedraghende xv lb. vij sch. compt hier iij lb. i sch. v d. [doorstreept en in marge bijgeschreven: *Foye*].
- ANDRIES TROY doude van iij ghem(eten) ij lijn(en) lants getaxeert te viij lb. p. compt hier v. lb. xvij sch. iij d.
- MICHIEL VANDER KERST van een hofstede met vij ghem(eten) ij lijn(en) xxxi roeden lants hem toebehoorde taxe te ix lb. p. 't gem(et) compt hier xiii lb. xix sch. vj d.
- Den sel(ven) van thien lijn(en) Lxij r(oeden) landts toebehoorende ADRIAEN PEUS-SIN voor xxiiij lb. p. de wicke compt hier iij lb. xvi sch.
- Idem van iij lijn(en) iij^{xx} xiiij r(oeden) lants toebehoorende den disch van Alveryn(gem) voor xiiij lb. p. s(iae)rs de wicke compt hier Lij sch.
- ELIAS VOOL van een behuude hofstede met iij ghem(eten) landts taxe te viij lb. p. 't ghem(et) compt hier vj lb. vij sch.
- OMAER TROY van iij lijn(en) landts taxe te x lb. p. 't ghem(et) compt hier Lij sch. iij d.
- PIETER SCHIPMAN van vij lijn(en) landts taxe te vij lb. x sch. 't ghem(et) compt hier iij lb. x sch.

S(omm)a van(de) ervachteghe
grondenaers xLix lb. xvij sch. x d. p.

Proprietarissen van(de) huusyn(gen) en(de) woonsteden staende up de voors(eide) heerl(ijkheid)

- JAN MESDACH f(iiiu)s Bartholomeus van een huus daer hij woont hem toebehoorende taxe te xxiiij lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. xvi sch.
- P(IETE)R CLAUX s(eni)or van 't huus daer hij woont taxe te xxiiij lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. xvj sch.
- PASSCHIER GHYSELEN van 't huus daer hij woont taxe te xx lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb.
- NICOLAEYS SARASIJN van 't huus daer hij woont taxe te xxiiij lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. xvj sch.
- JAN MOENIN fs Jooris van 't huus daer hij woont taxe te xiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier Lvj sch.

(8) R.A. Brugge, Generaliteit der 8 prochieën, nr. 280.

- ANDRIES DENYS van 't huus daer hij woont taxe te x lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xL sch.
- Den selv(en) over het lant daer huus up staet toebehoorende OMAER TROY voor xxiiij sch. p. s(iae)rs c(om)t hier iij sch. ix d.
- CHRISTIAEN VAN POUILLIEN van 't huus daer hij woont taxe te xij lb. p. s(iae)rs compt hier xL viij sch.
- CLAERKEN EVERAERTS van(de) camer daer zij in woont taue te viij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxxij sch.
- JAN RENOS van 't huus daer hij in woont taxe te vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- CHRISTIAEN GONTHIER van 't huus daer hij in woont taxe te ix lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxxvj sch.
- LAMBRECHT SCHORAEEL van 't huus daer hij in woont taxe te xv lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- Idem over het lant daer syn huus up staet toebehoorende OMAER TROY voor xx sch. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- JOORIS DOMINIET van 't huus daer hij in woont taxe te xiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier Lvi sch.
- VINCENT DE BACKERE van(de) huuse ende brauwerie daer hij woont taxe te xLvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier ix lb. iij sch.
- JOOS DE GRYSE van 't huus daer hij in woont taxe te viij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxxij sch.
- MAHIEU GARRET van 't huus daer hij in woont taxe te xxxij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier vj lb. viij sch.
- JOOS VAN WAESBERGHE vanden huuse daer hij in woont taxe te viij lb. s(iae)rs compt hier xxxij sch.
- Idem van xiiij lijn(en) landts toebehoorende joncheer JAN DE CRANE voor xiiij lb. p. s(iae)rs de wicke compt hier Lvj sch.
- CHRISTIAEN DE BUSSCHERE van 't huus daer hij in woont taxe te vj lb. p. s(iae)rs compt hier xxiiij sch.
- NOEL RENAULT van 't huus daer hij woont taxe te x lb. p. s(iae)rs compt hier xL sch.
- R(elict)a ANDRIES DE VOS vanden huuse daer zij woont haer toebehoorende taxe te viij lb. p. s(iae)rs compt hier xxxij sch.
- CAERLE CARP(EN)TIER van 't huus daer hij in woont taxe te xxiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb. xvi sch.
- JAN MOENEN f(iiiu)s Christiaens van 't huus daer hij woont taxe te xij lb. p. s(iae)rs compt hier xLvij sch.
- MERCX DE BUTS van 't huus daer hij woont taxe te xiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier Lij sch.
- P(IETE)R DUUTRIE van 't huus daer hij woont taxe te xiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier Lvj sch.
- JAN MIELEN d'oude van 't huus daer hij woont taxe te xv lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- JOORIS TROY van 't huus daer hij woont taxe te xxiiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb. xvj sch.

S(omm)a van(de) ervachteghe huusynghen
en(de) woonsteden iij^{xx} iij lb. iij sch. ix d.

**Pachters ende ontblooters van(de) hofsteden en(de) landen
ligghende up de voors(eid)e heerl(ichhede)**

- GUILL(AUME) BOUDEN van een behuude hofstede met xxxv^{tich} ghem(eten) landts en(de) de thien van diere toebehoorende mijn heeren van(de) c(a)p(it)le van S(in)t Omaers voor ij^c Liiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier L lb. xvj sch.
- P(IETE)R COPPEN van een behuude hofstede met omtrent vj ghem(eten) xv r(oeden) lants toebehoorende joncheer JAN DE TROMPES voor Lxxij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xiiij lb. viij sch.
- Idem van thien ghem(eten) ij lijn(en) lants toebehoorende NICLAEYS TAEYSPIL voor Lxxvij lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier xv lb. viij sch.
- MAILL(IAR)T VANDER BURE van een behuude hofstede met viij ghem(eten) lants toebehoorende ELIAS de BUCK c(um) suis voor vj lb. x sch. 't gem(et) compt hier x lb. viij sch.
- Joncheer JAN VAN WYCHUUS van een behuude hofstede met xj ghem(eten) een lijn lan(t)s toebehoorende CORN(ELIS) CLAYSS(ON)E voor xij lb. p. s(iae)rs 't ghem(et) c(om)t hier xxix lb. ix sch. iij d.
- Idem van ses ghem(eten) ij lijn(en) lants wijlen toebehoorende joncheer JOOS DE DOYS voor xxviii lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier x lb. xix sch.
- NICLAEYS TAEYSPIL van een behuude hofstede met xxij ghem(eten) lants toebehoorende JASPAR BARDELOOS voor xj lb. p. 't ghem(et) c(om)t hier xL viij lb. viij sch.
- JAN CANNEEL van een behuude hofstede met iij lijn(en) lants toebehoorende ADRIAEN PEUSSIN voor xLvj lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier ix iij sch.
- Idem van iij ghem. lants toebehooren(de) P(IETE)R DE LOOCKERE d'oude voor xLij lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier viij lb. viij sch.
- MICHIEL LOUSS(ON)E van een behuude hofstede met vijf ghem(eten) p(re)ter xvj r(oeden) lants toebehooren(de) COLIJNE R(elic)t a H(EN)DRIC DE VOS voor xLvj lb. vj sch. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier ix lb. v sch. iij d.
- Den zel(ven) van ij⁵ ghem(eten) landts toebehooren(de) JAN JOORIS voor ix lb. p. 't ghem(et) c(om)t hier iij lb. x sch.
- MAILL(IAR)T DE BURCHGRAVE van een behuude hofstede met iij lijn(en) lants toebehooren(de) de kijnderen van MAILL(IAR)T STALIN voor xxxiiij lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier vj lb. xvj. sch.
- JACOB P(AR)DIU van een behuude hofstede met xij ghem(eten) lants te vj lb. x sch. 't ghem(et) c(om)t hier xv lb. xij sch.
- JAN CABILLIAU van thien lijnen lants toebehooren(de) joncheer CHAERLES VAN DER BURCH voor Lxvj lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier xij lb. iij sch.
- ANTH(ONI)S BURCHGRAVE van een behuude hofstede met xij ghem(eten) lants toebehooren(de) JACOB SCHUERLIN voor vj lb. x sch. 't ghem(et) c(om)t hier xvj lb. xvij sch.
- Idem van twee ghem(eten) landts toebehooren(de) als vooren voor v lb. x sch. 't ghem(et) c(om)t hier xLiiij lb. (9).

- JAN COPPEN van een behuude hofstede met vier ghem(eten) landts toebehoorende de kynderen van JAN DE DEUS voor Lxxij lb. p. s(iaer)rs de wicke c(om)t hier xiiij lb. viij sch.
- Idem van vier ghem(eten) lants toebehoorende JACOB DE MOL voor xxix lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier v lb. xvj sch.
- P(IETE)R SENTIJNE van neghen ghem(eten) lands toebehoorende joncheer THOMAES DE COCK voor iij^{xx} x lb. p. s(iae)rs de wicke c(om)t hier xvij lb.
- JAN SEYS van een ghem(et) landts wesen(de) een hof toebehoorende R(elic)t a ANDRIES DE VOS voor xxvij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier x lb. xij sch.
- H(EN)DRIC HAVE van een behuude hofstede met omtrent vijf ghem(eten) landts toebehooren(de) JAN DE BUUTS voor Lxxij lb. p. s(iaers de wicke compt hier xiiij lb. viij sch.
- JAKUES LE BLANCQ van een behuude hofstede met xxvij ghem(eten) landts toebehoorende mijn heere VAN OYNGNYS voor ij^c lxxvj lb. s(iae)rs c(om)t hier Lv lb. iij sch.

S(omm)a van(de) besitters en(de) ontblooters van(de) hofstede
en(de) landen iij^c Lxxij lb. xvij sch. viij d. p.

**Pachters van diveerssche huusyn(gen) en(de) woonsteden
staende up de voors(eide) heerl(ichhede)**

- JOORIS ABEELS van 't huus daer hij in woont toebehoorende P(IETE)R DE LOOCKERE d'oude voor xxx lb. p. s(iae)rs c(om)t hier vj lb.
- NICLAEYS GODELS van een hende van eenen huuse daer hij woont toebehoorende R(elic)t a CLAYS GODELS voor vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- Jonc(vrouw) MARTINE DONCHE (10) w(eduwe) van JACOB SCHINCKELE van een huus daer zij in woont toebehoorende ROELANT DE VOS voor xxxvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier vij lb. iij sch.
- APOLL(ONIUS) VAN(DE) BAMPOELE van(de) huuse daer hij in woont toebehooren(de) joncheer JAN VAN WIJCHUUS voor xxx lb. s(iae)rs c(om)t hier vj lb.
- JACOB VELLAERT van(de) herb(er)ghe daer hij in woont ghenae(m)pt S(in)te Jooris toebehooren(de) JAN PARRENT voor Lxvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xij lb. iij sch.
- M(eeste)r VICTOR MESDACH j(uni)or van een p(ar)tije van huusynghen daer hij in woont toebehoorende m(eeste)r VICTOR MESDACH s(eni)or voor xij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier x lb. viij sch.

(10) De opsteller heeft hier wat moeite met de naam, die hij — zoals aangegeven — moest lezen van een ingediend "biljet". Na een eerste poging doorstreepte hij de naam en "verbeterde" het erboven in iets wat "Domchers" lijkt. Toch is het onweerlegbaar dat hier DONCHE bedoeld wordt: Martina Donche, dochter van Jacob, schepen-keurheer van de kasselrij Veurne en Catharina Teernynck, was gehuwd met Jacob Schynckele, heer van het hof en heerlijkheid van Oudewerfve (in Ramskapelle bij Nieuwpoort) en een tweede maal met Franciscus Colin. Zij overleed kinderloos rond 1585-86: in dat schepenjaar betaalde immers haar zuster Margareta het leenverheffingsrecht op een leengoed (een eeuwigdurende rente op het huis "Den Cop" te Veurne), door haar geërfd van haar zuster Martina. Margareta Donche was de echtgenote van Roeland De Vos, schepen-keurheer van de kasselrij Veurne, de eigenaar van het huis dat zijn schoonzuster van hem pachtte, en die we ook in het penningcohier op andere plaatsen nog meermaals aantreffen.

(9) Hier maakt de samensteller een schrijffout: xLiiij lb moet natuurlijk xLiiij sch. zijn. Hopelijk voor Jacob Schuerlin op tijd bemerkt . . .

- HEYNDERYCK VAN HEYDE van een herb(er)ghe ghenaeempt Den Gouden Leeuwe toebehooren(de) JAN VICTOOR voor Lxxv lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xv lb.
- CORN(ELIS) DE BUCK van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) de kynderen van JAN DE DEUS en(de) JAN VANDER BEECKE voor xv lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- GUILL(AUME) . . . EPPEN van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) de kynderen van CLAYS GHYS voor xL lb. p. s(iae)rs c(om)t hier viij lb.
- M(eeste)r JOOS VAN LERBERGHE van 't huus daer hij in woont toebehoorende NICLAEYS TAEYSPIL voor xx lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- R(elict)a JOORIS VAN HONDEGHE(M) van 't huus daer sij in woont toebehoorende de kynderen van CLAEYS GHYS voor xxx lb. p. s(iae)rs c(om)t hier vj lb.
- JACOB BERK van 't huus daer hij in woont toebehoorende NICLAEYS TAEYSPIL voor xvij lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. xij sch.
- JAN HUBRECHT van een herb(er)ghe ghenaeempt De Swane toebehoorende ROELANT DE VOS voor j^c xx lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij lb.
- LOY BASTIAENS van 't huus daer hij in ghewoont heeft toebehooren(de) VINCENT DE BACKERE voor viij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxxij sch.
- MAYKEN VERLENDEN van 't huus daer sij in woont toebehooren(de) VINCENT DE BACKERE voor vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- LAUWIJCK DE BUCK van 't huus daer hij in woont toebehoorende GUILL(AUME) BOUDEN voor xxxvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier vij lb. iij sch.
- FRANCHOYS DE VALUWE van 't huus daer hij in woont toebehoorende JAN EGGHELIN voor xxvij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier v lb. xij sch.
- MAILL(IAR)T MILLECAN van 't huus daer hij in woont toebehoorende OMAER VAN GELMEN voor xxiiij lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. xvj sch.
- JACOB VENANT van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) NICLAEYS TAEYSPIL voor xvij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- JAQUEMIJNE VAN CRUUEBEECKE van 't huus daer zij in woont toebehooren(de) R(elict)a CLAEYS GODELS voor vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- R(elict)a P(IETE)R LUENTKIN van 't huus daer sij in woont toebehooren(de) R(elict)a CLAEYS GODELS voor v lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xx sch.
- THOMAES DE MUELENARE van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) ROELANT DE VOS voor vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- JACOB JOORIS van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) VINCENT DE BACKERE voor xvj lb. p. s(iae)rs compt hier iij lb. iij sch.
- GILLIS DE MOOR van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) R(elict)a CLAEYS GODELS voor xj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xLiij sch.
- MERGHELEN WILLAERT van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) NICLAEYS TAEYSPIL voor xLiij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier viij lb. xvj sch.
- R(elict)a ACHILLES LUENTKIN van 't huus daer zij in woont toebehooren(de) NICLAEYS TAEYSPIL voor vj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxiiij sch.
- P(IETE)R SERUNIER vanden hende van(den) huuse daer hij in woont toebehooren(de) R(elict)a ANDRIES DE VOS voor ix lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xxxvj sch.
- M(eeste)r JAN WALEPOEL van 't huus daer hij woont toebehooren(de) CLAERKEN EVERAERTS voor xxvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier v. lb. iij sch.

- R(elict)a P(IETE)R TRYOEN van 't huus daer zij in woont toebehooren(de) OMAER VAN GELMEN voor xxvij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier v lb. viij sch.
- BOUDEWIJN PROOT van 't huus daer hij in woont toebehooren(de) JAN PARENT voor xxvij lb. c(om)t hier v. lb. xij sch.
- ROBEERT VANDER BURCH d'oude van 't westhen(de) van(den) huuse daer hij woont toebehooren(de) JAKE BARDELOOS voor xij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xL viij sch.
- CORN(ELIS) DE POORTERE van 't huus daer hij ingewoont heeft toebehooren(de) GUILL(AUME) BOUDEN voor Lxxvj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xiiij lb. viij sch. (11).
- R(elict)a LIEVEN VAN WAESBERGHE van 't huus daer zij woont toebehooren(de) m(eeste)r VICTOR MESDACH s(eni)or voor xvij lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb. xij sch.
- ELYAS LIEBAERT van 't huus daer hij in ghewoont heeft toebehooren(de) joncheer JAN VAN WYCHUUS voor xv lb. p. s(iae)rs c(om)t hier iij lb.
- ANTH(ONIS) RESPAEGNEN van thende van(de) huuse daer hij in ghewoont heeft toebehooren(de) m(eeste)r VICTOR MESDACH s(eni)or voor x lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xL sch.
- JACOB VAN BRUGGHE van(de) hende van(de) huuse daer hij woont toebehooren(de) de kynderen van OMAER DE BUCK voor xj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xLiij sch.
- ROBEERT VANDER BURCH j(uni)or van(de) hende van(de) huuse daer hij woont toebehoorende als vooren voor xj lb. p. s(iae)rs c(om)t hier xLiij sch.

S(omm)a van(de) pachters en(de) bezitters van(de)
huusijn(gen) en(de) viersteden j^c iij^{xx} x lb. iij sch.

- S(omm)a tot alle van alle de billietten overghebrocht bij de proprietarissen, grondenaaers, pachters en(de) ontblooters vj^c iij^{xx} xvij lb. vj sch. iij d. p.
- [doorstreept] Hier of te betalen bij FRANCHOYS RUEBEN als collecteur iij^c Li lb. x sch. x d. p.
- [doorstreept] Ende bij MERGHELEN WILLAERT als collecteur iij^c xLv lb. xv sch. v d. p.
- [doorstreept] Compt tsamen ter voorn(oemde) so(m)me van vj^c iij^{xx} xvij lb. vj. sch. iij d. p.

Aldus overghebrocht bij de p(ar)ticuliere proprietarissen, pachters, ontblooters en(de) ghebruuckers van alle de voorschr(even) onroeren(de) goedynd(en) staen(de) en(de) ligghen(de) op de voors(eide) heerl(ichhede) up de daeghen als vooren en(de) geteekent bij JAN DE KNUTS en(de) JAN JOORIS als tauxateurs der voors(eide) heerl(ichhede).

Pieter DONCHE

(11) Hier maakt de samensteller een fout: 14 pond 8 schellingen is niet 1/5de van 76 pond, maar van 72 pond!